

RAFAŁ TELUK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

OPINIOWANIE PRZEZ BIEGŁEGO Z ZAKRESU SŁANGU
NARKOTYKOWEGO I PRZESTĘPCZOŚCI
NARKOTYKOWEJ NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW
NIEJAWNYCH UZYSKANYCH W WYNIKU PODSŁUCHU
TELEFONICZNEGO

1. WSTĘP

Przestępczość narkotykowa przynosi wymierne korzyści finansowe nie tylko zorganizowanym grupom przestępczym zajmującym się na szeroką skalę produkcją, przemyceniem i wprowadzaniem do obrotu substancji psychotropowych¹ i środków odurzających². Proceder ten generuje zysk także dla osób, które sprzedają narkotyki indywidualnym odbiorcom.

---

¹ Określenie to na podstawie art. 4 pkt 25 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.) oznacza każdą substancję pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działającą na ośrodkowy układ nerwowy, określoną w wykazie substancji psychotropowych stanowiącym załącznik numer 2 do ustawy. Substancją psychotropową jest np. amfetamina, tabletki ekstazy (MDMA).

² Określenie to na podstawie art. 4 pkt 26 cyt. wyżej ustawy oznacza każdą substancję pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działającą na ośrodkowy układ nerwowy, określoną w wykazie środków odurzających stanowiącym załącznik numer 1 do ustawy. Środkiem odurzającym jest np. marihuana, kokaina, haszysz.

Potrzebę ograniczenia przestępstw związanych z narkotykami uznaje się obecnie za ważny cel nie tylko w Polsce i Europie, ale i na świecie.

Przestępczość narkotykowa w Polsce wskazuje tendencję wzrostową. Według danych statystycznych Policji³, w samym tylko 2010 roku funkcjonariusze Centralnego Biura Śledczego zabezpieczyli 518 kilogramów amfetaminy, 1324 kilogramy marihuany, 85 kilogramów haszyszu, 24 kilogramy heroiny, 110 kilogramów kokainy, 269298 sztuk tabletek ekstazy. Zlikwidowano 13 laboratoriów, w których wytwarzane były narkotyki. Wszczęto 20832 postępowania karne, a 26865 osobom przedstawione zostały zarzuty na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Pamiętać jednak należy, że liczby znajdujące się w oficjalnych statystykach nie pokazują pełnego obrazu nielegalnego rynku narkotyków w Polsce, gdyż wiele przestępstw pozostaje nieujawnionych.

2. INSTYTUCJA BIEGŁEGO

Rację przyznać należy W. Grzeszczykowi⁴, że współczesny proces karny, wraz z szybkim postępem cywilizacyjnym oraz głęboką specjalizacją w nauce, staje się coraz bardziej skomplikowany. Rodzi to potrzebę częstszego korzystania przez organy procesowe z wysoko-kwalifikowanych biegłych.

Słusznie wskazuje Sąd Najwyższy, że zgodnie z treścią art. 193 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego (dalej jako k.p.k.)⁵ – jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych. Interpretacja tego przepisu, tak w judykaturze, jak i doktrynie, nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że powołanie biegłego w sytuacji, o jakiej mowa w § 1 omawianego przepisu, nie jest prawem, a obowiązkiem sądu. Jeśli

³ Witryna internetowa pod adresem: <http://www.policja.pl>

⁴ W. GRZESZCZYK, *Rola opinii biegłego w postępowaniu karnym*, «Prokuratura i Prawo» 6/2005, s. 26.

⁵ Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.

więc w sprawie konieczne jest zasięgnięcie opinii biegłego, dowodu z opinii biegłego nie można zastąpić innym dowodem⁶.

Wydana przez biegłego opinia jest dowodem w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania karnego. Świadczy to o szczególnym potraktowaniu dowodu z opinii biegłego na tle innych dowodów przeprowadzonych w postępowaniu karnym.⁷

Podkreślić należy, że przepisy procedury karnej nie określają i nie mogą określać zakresu i metod badań specjalistycznych przeprowadzanych przez biegłych. W tej kwestii zasadnicze znaczenie mają specjalistyczne kwalifikacje biegłych.

W sprawach dotyczących szeroko rozumianej przestępczości narkotykowej najczęstszym i „najpopularniejszym” zarazem dowodem leżącym u podstaw wydania decyzji procesowej o przedstawieniu ustalonej osobie zarzutów są w szczególności zabezpieczone w trakcie wykonanych przeszukań środki odurzające lub substancje psychotropowe. Podlegają one w toku postępowania przygotowawczego stosownej ekspertyzie z zakresu fizykochemii.

Nie bez znaczenia pozostają także protokolarne oświadczenia wiedzy przesłuchanych w sprawie osób, w tym głównie podejrzanych o statusie tzw. małych świadków koronnych⁸.

⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., sygn. II KK 331/06, «OSNwSK». 1/2007/1, poz. 1070, «Prokuratura i Prawo-wkł.» 2007/10/14.

⁷ Z. KWIAKOWSKI, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 r.*, sygn. II KK 290/07, «Prokuratura i Prawo» 1/2009, s. 161.

⁸ Wymienieni, w oparciu o regulację określoną w art. 60 k.k., podejmują współpracę z organami ścigania celem zapewnienia sobie korzystnych warunków dotyczących wydania przez sąd w swojej sprawie wyroku skazującego przy zastosowaniu instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary. Warunkiem koniecznym zastosowania wskazanej instytucji przez sąd jest, aby podejrzany, który współdziałał z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia. Zastosowanie tej instytucji jest możliwe także wobec podejrzanego, który, niezależnie od wyjaśnień złożonych w swojej sprawie, ujawnił przed organem ścigania i przedstawił istotne okoliczności – nieznanе dotychczas temu organowi – przestępstwa zagrożonego karą powyżej 5 lat pozbawienia wolności.

W przypadku spraw dotyczących narkotykowej przestępczości zorganizowanej istotne znaczenie mają także ustalenia wynikające z oświadczeń wiedzy świadka koronnego⁹.

Kluczowe znaczenie dowodowe w tego rodzaju sprawach mają również zeznania świadków anonimowych¹⁰ (art. 184 k.p.k.).

3. PRZESŁANKI STOSOWANIA PODSLUCHU TELEFONICZNEGO

Ostatnimi czasy daje się zauważyć, że coraz częściej pojawiają się sprawy bazujące na ustaleniach poczynionych w trakcie zrealizowanych podsłuchów telefonicznych.

Podsłuch telefoniczny może być stosowany wyłącznie na podstawie delegacji ustawowej przez wytypowane do tego organy państwa. Sytuacja taka może mieć miejsce zarówno w trakcie prowadzonej przez uprawnione organy służb policyjnych¹¹ kontroli operacyjnej, wykonywanej w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, jak i po wszczęciu postępowania karnego.

Zgodnie z treścią art. 237 § 1 k.p.k., po wszczęciu postępowania sąd na wniosek prokuratora może zarządzić kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne tylko wtedy, gdy toczące się postępowanie lub uzasadniona obawa popełnienia nowego przestępstwa dotyczy przestępstw wyłącznie wskazanych w zamkniętym katalogu, ujętym w art. 237 § 3

---

⁹ Jest nim podejrzany, który został dopuszczony do składania zeznań w charakterze świadka na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 ze zm.).

¹⁰ Najczęściej są nimi funkcjonariusze Policji, którzy pod tzw. przykryciem w ramach wykonywanych czynności służbowych, w trakcie działalności operacyjno-rozpoznawczej utrzymują kontakty ze środowiskiem przestępczym, skutkujące kontrolowanym nabyciem znacznych ilości substancji psychotropowych, środków odurzających lub prekursorów.

¹¹ Mam tutaj na myśli: Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczną, Wywiad Skarbowy, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Żandarmerię Wojskową, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego.

cytowanej ustawy. Wskazany przepis w pkt 13 wymienia typy czynów zabronionych, ujęte w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, wobec których możliwe jest zarządzenie kontroli i utrwalanie treści rozmów telefonicznych. Mieszczą się tutaj: wytwarzanie, przetwarzanie, obrót i przemyt środków odurzających, prekursorów, środków zastępczych lub substancji psychotropowych.

W tym miejscu podkreślić należy, że wobec pozostałych przestępstw „narkotykowych”, ujętych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, w tym dotyczących przede wszystkim udzielania innej osobie narkotyków (art. 58 i 59 cyt. ustawy) czy też posiadania narkotyków (art. 62 cyt. ustawy) zarządzenie kontroli i utrwalanie treści rozmów telefonicznych jest prawnie niedopuszczalne.

Podśluch telefoniczny może być stosowany także poza fazą procesu karnego, w trakcie kontroli operacyjnej prowadzonej w czasie czynności operacyjno-rozpoznawczych, rozumianych jako metody zbierania informacji i dowodów przez organy ścigania poza procesem karnym. Ich celem jest wykrycie, rozpoznanie i utrwalanie przestępczej działalności. Według A. Tarachy¹² czynności operacyjno-rozpoznawcze mają doniosłe znaczenie dowodowe. Wyrażony pogląd należy w pełni podzielić, gdyż wyniki operacyjnego działania są częstą podstawą wszczęcia postępowania karnego, szczególnie w sprawach należących do kategorii najcięższych rodzajowo przestępstw.

W swoich rozważaniach na temat podśluchu telefonicznego zajmę się problematyką wynikającą z przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹³. Konstrukcja wskazanego aktu prawnego zawiera podobną do innych ustaw „policyjnych” regulację dotyczącą metody operacyjnego działania, jaką jest kontrola operacyjna.

Kontrola operacyjna, o której traktuje art. 19 ust. 6 ustawy o Policji, prowadzona jest w sposób niejawnny i może polegać na kontrolowaniu treści korespondencji, kontrolowaniu zawartości przesyłek oraz na stosowaniu środków technicznych umożliwiających uzyskiwanie

---

¹² A. TARACHA, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze, aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe*, Lublin 2006, s. 23 i n.

¹³ Tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 ze zm.

w sposób niejawnym informacji i dowodów oraz ich utrwalanie, a w szczególności treści rozmów telefonicznych i innych informacji przekazywanych za pomocą sieci telekomunikacyjnych.

Kontrola operacyjna jest wykonywana wyłącznie wtedy, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą nieskuteczne lub nieprzydatne. Wykonuje się ją w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw, katalogowo określonych w punktach 1-8 art. 19 ust. 1 ustawy o Policji. W pkt 5 cytowanego przepisu wymienione zostały typy czynów zabronionych, ujęte w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, wobec których dopuszczalne jest zarządzenie przez sąd kontroli operacyjnej (podśluchu telefonicznego). Są nimi: nielegalne wytwarzanie, posiadanie lub obrót środkami odurzającymi lub substancjami psychotropowymi albo ich prekursorami. Art. 19 ust. 1 pkt 8 ustawy o Policji stanowi nadto, że dopuszczalne jest zarządzenie przez sąd kontroli operacyjnej w celu uzyskania i utrwalenia dowodów ściganych z oskarżenia publicznego umyślnych przestępstw ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych.

4. DOSTĘP DO INFORMACJI NIEJAWNYCH

Materiały w sprawach tzw. przestępczości narkotykowej, uzyskane w wyniku podśluchu procesowego i pozaprocessowego (kontroli operacyjnej), jako informacje niejawne opatrywane są przez swoich wytwórców klauzulą „poufne”. Zgodnie z treścią art. 5 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych¹⁴, informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „poufne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw i przestępstw skarbowych oraz organom wymiaru sprawiedliwości.

---

¹⁴ Dz.U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1228

Do czasu zniesienia przez wytwórcę materiału niejawnego nadanej klauzuli tajności, informacje niejawne podlegają ochronie w sposób określony w ustawie. Utrzymywanie nadanej klauzuli tajności w toku procesu karnego powoduje szereg ograniczeń.

Szczegółowo sposób sporządzania, przechowywania i udostępniania protokołów przesłuchań oskarżonych, świadków, biegłych i kuratorów, a także innych dokumentów lub przedmiotów, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, jak również dopuszczalny sposób powoływania się na takie przesłuchania, dokumenty i przedmioty w orzeczeniach i pismach procesowych określa wydane na podstawie art. 181 § 2 k.p.k. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 2012 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji¹⁵ (dalej jako r.i.n.).

Zgodnie z § 2 ust. 1 r.i.n., z przesłuchań biegłych, obejmujących okoliczności, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji, sporządza się odrębny protokół.

Odrębny protokół z przesłuchania biegłego obejmujący okoliczności, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych wyłącza się z akt sprawy (§ 2 ust. 3 r.i.n.).

Udostępnienie dokumentów, akt lub przedmiotów oznaczonych klauzulą tajności biegłemu, tłumaczowi lub specjalście następuje na zarządzenie prezesa sądu, a w postępowaniu przygotowawczym na zarządzenie prokuratora. Udostępnienie wskazanym osobom mate-

---

¹⁵ Dz.U. z 2012 r. Nr 219. Na podstawie § 12 cyt. rozporządzenia straciło moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz.U. Nr 108, poz. 1023 i Nr 204, poz. 1987).

riałów niejawnych możliwe jest wyłącznie w zakresie niezbędnym do wykonania czynności procesowej (§ 10 r.i.n.).

W zarządzeniu wskazuje się powołanego w sprawie biegłego jako osobę uprawnioną do przejrzania dokumentów, akt lub przedmiotów oznaczonych klauzulą tajności oraz określa się zakres, sposób, a także miejsce ich udostępnienia, zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych. W przypadku złożenia przez biegłego wniosku, organ zarządzający udostępnienie materiałów niejawnych jest obowiązany wydać kierownikowi kancelarii tajnej polecenie założenia trwale oprawionego zbioru dokumentów do sporządzenia przez biegłego notatek, a także określić jego klauzulę tajności odpowiadającą najwyższej klauzuli tajności udostępnianych dokumentów, akt lub przedmiotów (§ 6 ust. 2 w związku z § 10 r.i.n.).

Przed udostępnieniem biegłemu dokumentów, akt lub przedmiotów oznaczonych klauzulą tajności poucza się go o obowiązku zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji oraz o zasadach sporządzania kopii, odpisów, wyciągów i notatek. Ponadto przyjmuje się od biegłego pisemne oświadczenie o udzieleniu pouczenia oraz o zobowiązaniu do zachowania w tajemnicy uzyskanych wiadomości (§ 8 w związku z § 10 r.i.n.).

Każdy przypadek udostępnienia biegłemu dokumentów, akt lub przedmiotów oznaczonych klauzulą „tajne”, „ściśle tajne”, „poufne” i „zastrzeżone” odnotowuje się w karcie zapoznania się z dokumentem, z zaznaczeniem daty, nazwiska i imienia osoby, której dokument, akta lub przedmiot udostępniono, a osoba ta potwierdza fakt udostępnienia własnoręcznym podpisem (§ 9 w związku z § 10 r.i.n.).

Niniejsze rozporządzenie definiuje dopuszczalny sposób powołania się w jawnych orzeczeniach i pismach procesowych na materiały niejawne pochodzące od powołanego w sprawie biegłego, w tym protokoły przesłuchań, dokumenty lub przedmioty. W miejsce danych dotyczących tych dowodów wpisuje się numer, pod którym został on zarejestrowany w urzędzeniu ewidencyjnym (§ 11 ust. 1 r.i.n.).

Sporządzona przez biegłego na podstawie materiałów niejawnych o klauzuli „poufne” opinia winna zostać opatrzona przez jej wytwór-

cę (osobę uprawnioną do podpisania dokumentu) taką samą klauzulą tajności, jak nadana na materiałach źródłowych stanowiących dla opiniującego materiał dowodowy.¹⁶

Wykorzystanie dowodu uzyskanego podczas kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych na podstawie art. 237 § 8 k.p.k. jest dopuszczalne wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli.

Wykorzystanie dowodu uzyskanego podczas stosowania kontroli operacyjnej na podstawie art. 19 ust. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji jest dopuszczalne wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest dopuszczalne stosowanie takiej kontroli przez jakikolwiek uprawniony podmiot.

Przepisy k.p.k. (art. 181 i 226) przyjmują rygory, których celem jest zachowanie w tajemnicy informacji niejawnych.

Sąd na rozprawie z wyłączeniem jawności przesłuchuje osobę zwolnioną na podstawie art. 179 i 180 k.p.k. od zachowania w tajemnicy informacji niejawnych. Dokumenty zawierające informacje niejawne jako dowody w postępowaniu karnym mogą być wykorzystane jedynie z zachowaniem zakazów i ograniczeń wynikających z art. 178-181 k.p.k.

Informacje ujawnione na rozprawie prowadzonej z wyłączeniem jawności objęte są tajemnicą rozprawy niejawnej. Sąd na podstawie art. 362 k.p.k. ma obowiązek pouczyć obecne na rozprawie strony co do tego, jakie okoliczności objęte są tajemnicą oraz jakie są konsekwencje prawne w przypadku niezachowania tajemnicy, unormowane w art. 241 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny¹⁷.

5. SLANG NARKOTYKOWY

Jednym z często pojawiających się w pracy śledczej problemów prawnych jest zagadnienie dotyczące możliwości procesowego wy-

---

¹⁶ Na podstawie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych.

¹⁷ Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.

korzystania przekazanych do procesu karnego lub uzyskanych w jego trakcie materiałów ze zrealizowanych podsłuchów telefonicznych dotyczących przestępczości narkotykowej. Wynika on w szczególności z niezrozumienia stosowanego przez osoby zajmujące się przestępczością narkotykową języka, tzw. slangu narkotykowego. Stanowi on specyficzny, zakodowany, specjalny język używany przez przestępców.

Termin slang oznacza potoczną odmianę języka używaną przez jakąś grupę zawodową lub środowiskową, która to odmiana odznacza się ekspresywnością i pewnym zasobem odrębnego słownictwa; argot, żargon.¹⁸

Jako język specjalny slang oparty jest na odrębności środowiskowej, czym odróżnia się od dialektu i gwary, wyodrębnionych terytorialnie. W przeciwieństwie do gwar i dialektów, różni się od języka ogólnego leksyką, frazeologią i zmianami znaczeń słownictwa ogólnego, nie gramatyką.¹⁹

Slangi zróżnicowane są środowiskowo. Do ważniejszych rodzajów slangów zaliczamy: więzienny (grypsa), narkotykowy, internetowy, młodzieżowy, sportowy, naukowy, hip-hopowy, żeglarski, uczniowski.

Niezwykle rzadko zdarza się, aby kontaktujące się między sobą w sprawach narkotykowych osoby posługiwały się otwartym i czytelnym dla każdego odbiorcy językiem. Sposób komunikowania się „przestępców narkotykowych” jest procesem utajnionym i zamkniętym dla określonego kręgu wtajemniczonych osób. Porozumiewanie się między sobą oparte jest na stosowaniu pewnego kodu, określanego slangiem narkotykowym.

Język ten, aby stanowił podstawy ustaleń faktycznych w sprawie karnej, musi zostać rozkodowany i odczytany. To właśnie na podstawie treści rozmów telefonicznych między określonym kręgiem osób, w czasie których poruszane są tematy dotyczące narkotyków, ustalany jest stan faktyczny oraz na jego podstawie budowane są decyzje procesowe dotyczące przedstawionych zarzutów.

---

¹⁸ Zob. *Słownik wyrazów obcych*, PWN, Warszawa 2011, s. 851.

¹⁹ Witryna internetowa pod adresem: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Slang>.

W sytuacji, kiedy używany przez przestępców narkotykowych język jest otwarty²⁰, organ procesowy osobiście dokonuje jego odczytania na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Takie sytuacje należą jednak do rzadkości. Trudno sobie wręcz wyobrazić taką sytuację, aby sprzedający i kupujący narkotyki w prowadzonych rozmowach telefonicznych używali wyrażen kojarzących się bezpośrednio z narkotykami, takich jak, np. amfetamina, marihuana, środek odurzający, substancja psychotropowa, prekursor²¹ itp.

Problem pojawia się natomiast, kiedy materiał dowodowy stanowiący zapisy rozmów telefonicznych jest zaszyfrowany na wysokim poziomie. Aby dokonać jego odczytania, koniecznym jest skorzystanie przez organ procesowy ze specjalistycznej wiedzy biegłego, będącego „deszyfrantem” języka narkotykowego, którego badania oparte są na przekonaniu wynikającym z doświadczenia życiowego i posiadanej szerokiej wiedzy w dziedzinie mechanizmów zwalczania przestępczości narkotykowej.

Według J. Wrony²², biegłego z zakresu slangu narkotykowego i przestępczości narkotykowej, slang narkotykowy był kiedyś jak więzienna grypsersa. Znało go niewielu. Dziś prawie każdy wie, że „zioło” to marihuana, a „białe” to amfetamina. Dawniej głównie mówiło się o „kompozycie”, a dziś na samą tylko marihuanę jest ponad dwieście sześćdziesiąt określeń. To odrębny, żywy język. Każdy mówi innym językiem. Inaczej będą ze sobą rozmawiali prezesi korporacji, inaczej lekarze, handlowcy, a jeszcze inaczej kierowcy. Każda grupa społeczna, zawodowa

---

²⁰ Sprawcy w jawny bądź zaszyfrowany na niskim poziomie sposób rozmawiają na temat prowadzonej przez siebie narkotykowej działalności przestępczej.

²¹ Określenie to na podstawie art. 4 pkt 16 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oznacza prekursor narkotykowy będący substancją sklasyfikowaną, o której mowa w art. 2 pkt a rozporządzenia (WE) Nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U.UE.L.2009.87.109), którego kategorię określa załącznik numer 1 do tego rozporządzenia. Prekursorem jest np. efedryna, kwas siarkowy, aceton.

²² Jest on jedynym, jak do tej pory, w Polsce biegłym z zakresu slangu narkotykowego i przestępczości narkotykowej, wpisanym na listę biegłych Sądu Okręgowego w Częstochowie. Witryna internetowa pod adresem: <http://bangladeszcz.pl/4583/szyfrant-od-slangu-narkotykowego/>.

ma swój odrębny język, kod, czasami znany tylko sobie, specyficzny, często trudny do zrozumienia. Po swojemu mówią też narkomani, sprzedawcy narkotyków (dilerzy), a także osoby pierwszy raz kupujące narkotyki. W swoim slangu chcą ukryć to, o czym rozmawiają. Język w tym przypadku ma być kamuflażem. Według wskazanego biegłego, prowadzącego działalność w zakresie profilaktyki i zapobiegania patologii związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz przestępczości narkotykowej²³, nawet osoba pierwszy raz kupująca narkotyki nie zadzwoni do dilerki i nie powie, że chce kupić porcję amfetaminy albo marihuany, tylko użyje kodu szyfrującego swoje zamówienie.

W literaturze powszechnie przyjmuje się, że biegły to pomocnik sądu: sensu largo (udzielenie organowi procesowemu informacji dowodowych, w tej roli biegły jest szczególnym, oddzielnym źródłem dowodowym) i sensu stricto (udzielenie organowi procesowemu bezpośredniej pomocy naukowo-technicznej, np. przy uzyskaniu rzeczowych środków dowodowych, wykryciu i zabezpieczeniu śladów)²⁴.

Według k.p.k. biegły jest odrębnym źródłem dowodu. Relacjonuje spostrzeżenia o fakcie głównym, z którym zapoznał się pośrednio, na podstawie udostępnionych mu akt sprawy, przeprowadzonej ekspertyzy lub podczas uczestniczenia w toku przesłuchania świadków. Ta cecha różni go od świadka, który relacjonuje fakty poznane bezpośrednio, a wyjątkowo tylko na podstawie innych źródeł dowodowych (świadek ze słuchu)²⁵.

Nadrzędnym celem powołania biegłego z zakresu slangu narkotykowego i przestępczości narkotykowej jest ustalenie, czy znajdujący się w dyspozycji organu procesowego materiał, pochodzący z podsłuchu telefonicznego, dotyczy przestępczości narkotykowej.

Zadaniem biegłego jest ustalenie, czy porozumiewające się między sobą za pomocą slangu osoby rozmawiają na temat związanych z nar-

---

²³ J. WRONA, witryna internetowa pod adresem: <http://www.narkoslang.pl/>.

²⁴ E. GRUZA, *Granice odpowiedzialności biegłego, Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości*, Warszawa 2010, s. 103.

²⁵ R. KMIECIK, *Opinia biegłego i inne środki dowodowe wymagające „wiadomości specjalnych”*, Prawo dowodowe. Zarys wykładu, Warszawa 2008, s. 155.

kotykami, w szczególności dotyczący ich wytwarzania, przemytu, handlu, czy też posiadania.

Kluczowym jest również, aby powołany w sprawie biegły wskazał, jakiego rodzaju narkotyk (substancja psychotropowa, środek odurzający) lub prekursor jest przedmiotem komunikatu (zarejestrowanej rozmowy). Oprócz ustalenia rodzaju narkotyku istotnym jest nadto wskazanie jego ilości, która jest przedmiotem przestępczego działania. Nie bez znaczenia pozostaje także ustalenie wzajemnych powiązań między kontaktującymi się osobami, terminów przeprowadzonych dostaw, transakcji, okoliczności związanych z negocjowaniem i ustalaniem cen i wzajemnych rozliczeń, jakości narkotyków lub prekursorów, ich ilości i przeznaczenia, a także aktywności osób zajmujących się tym rodzajem przestępczości.

W tego rodzaju sprawach niezwykle ważnym jest również ustalenie struktury, systemu powiązań między kontaktującymi się ze sobą osobami, a także rodzaju podległości i zależności sprawców między sobą, poprzez określenie hierarchii pionowej i poziomej. Aby uchwycić charakter tych powiązań, ustalić osoby i określić ich rolę oraz miejsce w danej strukturze przestępczej należy dokonać klasycznej analizy kryminalnej.

Osoby związane z przestępczością narkotykową posługują się szeregiem zwrotów i wyrażeń charakterystycznych dla slangu narkotykowego.

Na podstawie języka używanego przez tę kategorię sprawców zbudowany został słownik slangu środowiska narkotykowego²⁶. Pozwala on zrozumieć zaszyfrowaną formę porozumiewania się osób zajmujących się tego rodzaju przestępczością. Pamiętać przy tym należy, że slang narkotykowy jest żywy i ciągle się rozwija. Powyższe skutkuje jego nietrwałością oraz zmiennością.

Do najczęściej używanych wyrażeń slangu narkotykowego należą:
– oznaczające amfetaminę – amfa, feta, białe, śnieg, be, białko, bielizna, biel, mąka, białe koszulki, białe spodenki, białe spodnicz-

---

²⁶ Źródła haseł w słowniczku: www.narkoslang.pl, www.lodzka.policja.gov.pl, www.narkomania.org.pl, www.vasisdas.tk, www.miejski.pl, www.narkotyki.esculap.pl, www.galeriamlodzi.pl.

ki, speed, narciarz, puder, power, nos, szybkie nogi, futro, gnój, ścierwo, bogdan, white, vita, wiedźma, włodek, władzia, proch, proszek, ryba, szalona ciocia, persil, aneta, biała dama, sztywny, farba, ścierwojad, fuga, siupa, tryb studencki, gonzales, prento, sznyks, mydło, wład, piach, pioch, baba jaga, no sleep, tynk, siła, dynamit, przyspieszacz, pyłek, kurz, dziwak, kryształ, siła, fufu, październik, sztryms, waclaw biały, węgorz, witamina A, wujek włodek, zeżryś, aminy cucące.

- oznaczające marihuanę – maryśka, marycha, gras, zioło, ziele, zielone, z, zielone koszulki, zielone sweterki, zielone spodniki, palenie, jaranie, gandzia, baton, bakanie, buchy, džamba, džumandzi, gandka, gibony, huana, jamajka, filisy, kadzenie, kwiatostan, liście, majeranek, skun, zbigniew, żona, baczki, baku, bakulatura, holender, joy, orange, pojara, thc, mary jane, ojciec mary, smile power, smoku, szuranie, topiks, bocian, joint, fifka, stuff, giet, maria, 5G, wbita, tuleja, jazz, pacman, paszczak, trawiata, topy, luneta, dzidka, sieja, koperek, joker, populina, marchewa, ryszard, habadżudzu, amsterdam, zielone złoto, zła pokrzywa, gandalf, palonso, palito, indyjka, szaman, rzeżucha, prasowanie, sanatorium, sensimila, chmura, szuwaks, szuwnik, weed, doniczka, acapulco gold, chicago greek, kolumbijka, palto, siuu.
- oznaczające tabletki ekstazy – cukierki, guziki, tik - taki, dropsy, pestki, wisienki, płyty, piguły, piksele, pity, tablety, blety, tabsy, wariaty, felgi, krążki, piłeczki, gwiazdki, słoneczka, okrągłe, groszki, grochy, witaminy, smerfy, gadzety.
- oznaczające haszysz – brązowe złoto, chałwa, czekolada, gruda, hak, hasz, haszcze, hel, helena, helupa, hera, herbata, kloc, kostka, kocha, kula, kupa, kuza, lepik, maroko, pakistan, afgan, afganistan, plastelina, plastusiowy pamiętnik, plastyk, plak, placek, żyd, piasek.
- oznaczające heroinę – brown sugar, ciocia, cukier, gzyms, kawalio, kompot, mateks, piegus, shit, skała, śpioch, tlen, zawijas, setna dziewczyna, ćwiara chłopak, odpał, złoty strzał, brauniarz, helena, helcia, hela, grzanie, mączka, zourbie.
- oznaczające kokainę – białe drożdże, biała dama, koka - kola, charlie, dentysta, dmuchanie, koka, kokosy, koks, królowa śniegu,

- rock, smary, śnieg, torby, wędka, crack, mleko, kokolino, jumbo, koko, lepsze białe, uderzenie, zupa, berenika, bazooka, witamina C.
- oznaczające morfinę – majka, wstrzyk, brązowa heroina, morfeusz, siostra, leśna tabaka, wilcza wiśnia.
  - oznaczające grzyby psychotropowe – psyłki, halucynki, psylocyby, baluny, łasiczka lancetowana, łysak wspaniały.
  - oznaczające LSD – ejssid, kwas, znaczki, papiery, kryształki, szkło, kamyczek, karton, listek, pocztówka, tejbs, kwarc, kwarnik.
  - porcję narkotyku określają – giet, giecik (porcja narkotyku lub skręt z marihuany), ścieżka, kreska, linia (usypany wzdłuż linii narkotyk, przygotowany do wciągnięcia), gis (1 gram narkotyku), deks (1 dekagram narkotyku), jedynka (porcja dilerska danego narkotyku), gram dilerski (określenie porcji narkotyku oferowanej w sprzedaży ulicznej zazwyczaj o wadze faktycznej pomiędzy 0,3 a 0,8 grama), gram ważony (określenie porcji narkotyku w rozliczeniach hurtowych o faktycznej wadze między 0,8 a 1,2 grama), garnitur (1 kilogram narkotyku), samarka, torba, wór (woreczek na narkotyk), sztuka (1 gram narkotyku), działka (porcja narkotyku zazwyczaj do jednorazowego zażycia), dilerka (mały woreczek z zapięciem strunowym, służący do pakowania narkotyków), bat, batat, džoint, blend, blant, bacior (skręt z marihuany), bal (1 gram narkotyku), setka (0,1 grama narkotyku), punkt, bit (porcja danego narkotyku), pakiet (porcja danego narkotyku, najczęściej od 5 do 10 gramów), listek (opakowanie tabletek, zazwyczaj psychotropowych), cent (jednostka miary narkotyku w postaci płynnej o objętości 1cm³ lub 1ml).
  - zażycie narkotyku określają – ćpać, brać, grzać, przygrzać, zapodać, przyhajcować, dawać w kanał, wjechać, pukać, huknąć, cyknąć, jarać, spalić, przypalić, upalić się, kopcić, palić fifę, snifować, zasnifować, kirać, kleić się, dmuchać, przydmuchać, przyładować, buchać, dać sobie w nocha, dać sobie po kablach, dawać w kanał, iskrzyć, odkurzać, smażyć zioło.
  - stan po zażyciu narkotyku określają – jazda, odlot, odjazd, trip, śmiechawa, kop, podróż, kręcenie, faza, fazka, haj.
  - odstawienie narkotyku określają – głód, skręt, absta.

Dokonując rozkodowania rozmów prowadzonych przez osoby zajmujące się handlem narkotykami, bardzo często dostrzec można w ich przekazach nakładanie się na slang narkotykowy innych rodzajów slangów, w tym przede wszystkim: młodzieżowego i więziennego, np. kitrać – schować; ożenić – sprzedać; kopsnąć – dać; podziałkować – podzielić; ogarnąć – załatwić; rozkminiać – rozwiązać problem.

Przy analizie materiału dowodowego, koniecznym jest ustalenie znaczenia użytych przez osoby objęte kontrolą zwrotów i wyrażeń, a przede wszystkim rzeczywistej treści odbytych przez nich rozmów.

Zabezpieczenie kryptologiczne rozmów prowadzonych przez sprawców przestępstw narkotykowych ma na celu ukrycie ich rzeczywistego sensu (konotacji semantycznej). W zależności od poziomu zorganizowania określonej struktury przestępczej i przyjętych przez nią reguł ostrożności zabezpieczenie to może istnieć na różnym poziomie zaawansowania.

W obecnych czasach zrozumieć innych ludzi jest niezwykle trudno. Słowa pojawiają się, zmieniają swoje znaczenie, znikają. W sprawach drobnej przestępczości narkotykowej kontrolowani rozmówcy bardzo często używają języka jednoznacznie kojarzącego się z narkotykami, jego kontekst jest wyraźny, jednoznacznie wskazuje na posiadanie, handel i obrót narkotykami. Większość rozmów odbywa się w bardziej zrozumiałym tzw. slangu subkulturowym (młodzieżowo-kryminalnym), charakteryzującym się maksymalnie uproszczonym słownictwem, skrótami myślowymi, wulgaryzmami. Używane przez rozmówców zwroty i wyrażenia są w większości charakterystyczne dla tego środowiska na całym obszarze naszego kraju. Zauważalne są także regionalizmy, które używane są na danym obszarze (województwie, mieście). Pamiętać należy, że niektóre słowa w zależności od regionu czy środowiska mogą mieć różne znaczenie. Takie sytuacje w przypadku zorganizowanych na wysokim poziomie grup przestępczych należą jednak do rzadkości. Osoby tworzące szczelną i wysoce zorganizowaną strukturę przestępczą w kontaktach telefonicznych między sobą wykazują się dalece idącą ostrożnością, wynikającą przede wszystkim ze znajomości specyfiki pracy organów ścigania. Ich rozmowy rzadko poruszają temat prowadzonej działalności przestępczej, a jeśli tak

prowadzone są półsłówkami, które osobie niewtajemniczonej niewiele mówią. Bardzo często sprawcy ustalają między sobą, że dana sprawa (dotycząca przestępczej działalności) zostanie przez nich omówiona podczas zaplanowanego w cztery oczy spotkania. Kiedy jednak członkowie struktury przestępczej decydują się rozmawiać na tematy narkotykowe zabezpieczenie kryptologiczne wysyłanych przez nich komunikatów znajduje się na wysokim poziomie. Jedynie rozkodowanie treści prowadzonych przez członków grupy przestępczej rozmów o tematyce narkotykowej i uczynienie ich czytelnymi dla prokuratora i sądu spowodować może właściwe ustalenie stanu faktycznego sprawy, a w konsekwencji pociągnięcie tych osób do odpowiedzialności karnej.

6. ZAKOŃCZENIE

Reasumując rozważania na powyższy temat, stwierdzić należy, że dowód z opinii biegłego z zakresu slangu narkotykowego i przestępczości narkotykowej jest pełnowartościowym dowodem w postępowaniu karnym. Opinia przedstawiona przez biegłego wskazanej specjalności, jak każdy dowód w procesie karnym, podlega ocenie sądu. Na organie procesowym spoczywa obowiązek oceny przeprowadzonych dowodów, w tym wiarygodności źródła dowodowego, przekazywanych przez niego informacji oraz wyprowadzanych z nich wniosków.

Każda opinia biegłych podlega ocenie sądu, jak każdy inny dowód w sprawie. Sąd jest przecież powołany do skontrolowania logicznego biegu przesłanek opinii i do sprawdzenia jej wyników w oparciu o materiał dowodowy sprawy.²⁷

Zgodzić należy się w pełni z poglądem zaprezentowanym przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, wskazującym, że ustawa procesowa nie upoważnia do wartościowania opinii biegłych w zależności od podmiotu, który opinię przygotował, natomiast precyzuje wymagania pod adresem biegłych (art. 193, 195, 196 k.p.k.). Kryteria oceny wyników

---

²⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2006 r., sygn. IV KK 236/06, «OSNwSK» 1/2006, poz. 1958.

pracy biegłego opierają się na weryfikacji wiedzy, kompetencji i rzetelności biegłego oraz jasności i zupełności jego opinii²⁸.

EXPERT OPINIONS CONCERNING DRUG SLANG AND DRUG CRIME COMPILED
ON THE BASIS OF TELEPHONE TAPPING DATA

Summary

This article discusses the value for courts of opinions drawn up by experts on drug slang and drug crime, especially in criminal proceedings involving organised crime. It presents a dictionary of the most frequently used Polish drug slang. The author describes the principles governing the protection of classified information obtained by telephone tapping (lawful interception); he also outlines the limits to the access the expert appointed by the court has to intercepted data on the grounds of their status as classified information. The article addresses the use of the expert's opinion both in the preliminary proceedings phase as well as in court.

---

²⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26pa2004 r., sygn. II AKa 207/04, KZS. 2004/12/28, «Prokuratura i Prawo-wkł» 2005/7-8/41.